

ACC. N:R

M. 6781: 59-72.

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Carl Viking,

Härad:

Uppvidinge, m. p.

Adress:

Furåkra, "Kråksmåla".

Socken:

Ålgö, m. p.

Berättat av:

F. S. Lantkr. Nils Jansson, m. p.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1811.

i

Ålgö socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen utgör fortsättning och
slut på svaren till R. G. F. 27 om Tabak o. s. v.

Vol. 3.

Sidor: 59.—72.

Teckningar se M. 6781: 73-84.

ACC. N:R

M. 6781:59

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikberg,
Härad: Uppvidinge m. f. Adress: Turåkra, Bräksmåla.
Socken: Skoghult m. f. Berättat av: Ed. Lantbr. Nils Jansson, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811 i Skoghult socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27.) Våra orkers Bränder bredreva infetade 59.
tobaksodling. Samliga knappast för
 eget behov, helst om familjen var stor.
 Det fanns torpare och jämtasittare,
 som odlade mera tobak än åtskilli-
 ga bönder. Så kunde t. ex. Jämtasitta-
 rekvinnan odla tobaksplanter, så hon
 gjorde sig en förtjänst om hösten
 på en 12-15 "Piksdaler" (Krausor.) Det var
 mycket pengar för t. ex. 115. år tillbaka. Om
 hon t. ex. försörjde sig med väfning eller
 spinning, så hade hon tid att även
 sköta om plantorna, och hon bytte bort
 tobak för säd och rovet berättade min

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781:60

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikberg
Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra, Årskövle.
Socken: Ålgårds, m. f. Berättat av: F. S. Rantke, Nils Jansson, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811, i Ålgårdssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mormor Susanna. Här har intet va-60,
rik skörd fester vid tobaksodling. Tak-
sättet "Ja haren" var förknippat med
håslätterns slut hos oss. - - -

23.) Seto fanns undantagsfolk, som ha-
de skriftligt på tobaksland bland öv-
riga innatura i undantagsbrevet, men
oftast var det så att f. d. gårdens ägare
pinga "tobakspengar" arligen eller och kunde
Undantagsfolket t. ex. så Sanen köpte-
= (övertog) gården lagt av sig "sunafäst-
pengar och hade då själva till diverse
inköp på gamla Sär. - - -

24.) Tobak, t. ex. snus, har förkammit hos

Skriv endast på denna sida!

M 6781 : 61

ACC. N:R

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikberg,
 Härad: Elfvärdsinge, m. f. Adress: Furåkra, m. Kråksmåla.
 Socken: Älgshult, m. f. Berättat av: F. d. Lantbr.: Nils Jansson, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Älgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

oss, som medicin både för "folk & Fä." (61.
 Det var vanligt t. ex. i mina unga år, så
 fort man sårade sig till Blods, att det
 hette, "Lägg på att en stor mus och bind
 om en trasa." Ja skedde, och därmed fick
 såret läkas, men för min del vill jag
 inget rekommendera den medicinen,
 till annat än att det sved, som om man
 lagt glöd på såret. Likaså när per-
 son (man eller kvinna) fick handverk
 så hette det, "Lägg en stor mus ve Tanne
 så stannas värken." Ja, om inget pa-
 tienten gagnade mus, så hjälpte det
 för några gånger, men mest var det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781 : 62

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Elppvidinge, m. f. Adress: Furåkra, "Kräksmåla."
Socken: Älgåult, m. f. Berättat av: F. S. Lundh: Nils Jansson
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811 i Älgåultsocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

van vid giftet, då jätpte det ej längre⁽⁶²⁾,
men fara var att många ungdomar
på så sätt bleva nikkotinförbrukare.
Likaså när man stått sen tidig ofta till
rena kväll och handpräskat, så voro ä-
gauen tröga av damm. Så lade somliga
karlar ett par muskorn i varje öga. Set
sved lifet, men ägauen började haffigt
rinna, som om man grätit, men dam-
met följde med tårarna ut, så badde
de man ren ägauen med rent, kylslat
git vatten, så vart man rätt så klar-
synt; men vi förstå likväl att så irri-
lera ägauen, verkade ej i längden väl-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:63

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Elfsvidinge, m. f. Adress: Furåkra, Kräkumåla,
Socken: Elghult, m. f. Berättat av: F. d. Lantbr. Nils Jansson,
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811 i Elghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göraude. Som medicin till fäkrar⁶³
så gagnades snus att befria dem från
"Lärs". Man kokade snus till en brun bit
och blötte på djuren där parasiterna ha-
pat sig och riktade med en styv borste.
Det var dödande för "pälärs" — Att man
givit hästar snus och brännvin, som medi-
cin mot en magsjukdom, som hetta "Flö-
jet"; det har jag både hört och sett, sen red
man fort med dem ett stycke väg och
det hjälpte. Granula, krötta, hästar gav man
på färdevägar snus och brännvin för att
spigga upp dem för en stund. Samliga gå-
va dem "litet bit" (arsenick.) Men pådant

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 64

Landskap: Småland.

Härad: Elfsvidinge, m. f.

Socken: Ålgårds, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåkra² Kråksmåla.

Berättat av: F. S. Lantbr.: Nils Jansson

Född år 1811 i Ålgårdssocken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

verhade förvissa skadligt, det var att
nåttänna djurets sista krafter, där det
i stället behövdes kraftigt foder och vila.
25.) Exakta verkningar medförde ej krisä-
ren 1914-1918 på tobaksförbrukare. Oks! Men
jag vet av egen erfarenhet att d. s. k. "Ersätt-
ningsmuset" ej innehåll den behövliga mängd
nickotin, som man var van vid. Följden
blev att man kände sig illamående, tung,
vresig och olustig. Oks! Men när man gått
där i många år & knutat på allt utom på
Tobak, så bättre det sig, så ju längre man
var i avsaknad av verkligt rus, desto mer
dog s. a. s. begäret bort, men till en början

6781 65

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811 i Mjölby socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så "slet man hund." Men desto längre ^{och} (65.
ståndet blev ^{mellan} fräse hjärnans nervceller och
nickotinet. desto blättre mår man. Nagknä-
bades och plagades det. "Värst är när man ätit
8 intet på en ordentlig mullbänk i käftan," men
när detta på låg utanför möjlighetens grän-
sor, så gick det att övervinna. Egen reflex.
Någon borde spörja, "Varför låter intet Viking
därav stå som på hyllan?" Svar: Särfor att
jag vill intet underkasta mig de svårig-
heter, som jag får upstå innan jag fått
giftet ur blodet. men underkastade jag mig
försakelsen att "Svälta ihjäl" nickotinbe-
gäret, så blve vinsten 10-dubbel. Nufra

ACC. N:R

M. 6781 : 66

Landskap: Småland.
Härad: Uppvidinge, m. f.
Socken: Righult, m. f.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,
Adress: Furåkra, Kräkumåla.
Berättat av: F. d. Lantbr. Nils Jansson.
Född år 1811. i Righultsocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

föreligger ingen fara för vårt folk om det⁶⁶
ännu en gång blir "kristidsrunt". Den största
faran blir för "Tobakmanapolitet" som
då inte får ackra efter behag, likaså
dess såte granne "Systembolaget".

26. Man kan t. ex. blanda ut röktobak med
torra körsbärsblad, som äro inte skadli-
ga, trots att kärnorna innehålla en ringa
mängd "Blåsyra". Man kan dryga ut rök-
tobak med torra "parsblad", men som äro
mera stimulerande än tobak, och således
giftigare. o.v. Obs! Torra fjäll av humlen, som
nu växer vilt hos oss, duga bra att blan-
da i tobak. Under varje sådan fjäll i hum-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781:67

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Turåkra, ^m Kråksmåla

Socken: Kghult, m. f.

Berättat av: F. S. Runkel: Nils Jansson, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811 i Kghultssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Leborren ligger ett gult prämjäl, stort, samt
ett mindre knappmålskuvad, det hittar
vägen till Hjärnans nervceller, det vet
h. o. m. Pilsnerbryggare. Och det sade, att
1914. - 1918. årens kristidsnuss varit blandat
med $\frac{1}{3}$ malen humla. Om det verkligen
var så vet inget jag, men besikt var mu-
set mer än lovligt, det vet jag. Om mu-
bade det, men "hände man in käften full"
så stimulerade det, så man varst yr i
huvu det, det vet jag. Vad för gadsaker
härnäst? Varför går våra orfers kvinnor
just nu. "Med den Bibliska Rakelsgråt." Ja
dåm finna inget, som ersätter koffointet, som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781:68

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Turåkra, "Kråksmåla.

Socken: Älgshult, m. f.

Berättat av: F. S. Lantier; Nils Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811. i Älgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som blivit allt för knäppt. Lurrugat 68.
innehåller ej det nödvändiga giftet. Men
var lugna, så förhånda att hälsans-
sor på edra kinder ej behöva målas ut
om Ni dricka svenskt "Räpkaffe." —

87) Olika talesätt om tobaken har förekommit
och förekomma ännu. Samliga beprisa, and-
ra blandra tobaken. T. ex. En pojke, som
luggar snus, "han ser ut, som en gris om
bruten," säger en lös, en annan flicka säger
att "Gällskapa en pojke, som ej gagnar to-
bak, det är, som att ha en kasterad fjur-
kalv till fästman." Pojken, som gagnar
snus säger, "när jag får en prisetter maten,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 69

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Elfsborg, m. f.

Adress: Furåkra² Kråksmåla.

Socken: Håghult, m. f.

Berättat av: F. L. Lantbr. Nils Jansson, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811 i Håghult socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så är jag, som i fjunde himlen," En annan
man pojke säger, "en dosa smuss en stor rygg,
gör dig till en vidrig stut." När "manopolet"
öskade smusspriset till 60 öre på hekta, sade
jag åt en smussgubbe, "nu på vi låta bli att
lugga smuss." "Oh, smuset kan aldrig bli dy-
rare än att det är väl värt sinna pengarna,"
svarade han. En annan, som hörde på
sade, "Sir du Viking, smusspengarna kan
flyta svanpå. Nu skall jag nu en gammal
folkhvisa anföra ett par verser, mellan
modern och hennes giftvurna datter,
som belyser deras åsikt om smuss och ta-
baksbruk. Modern hade utsett ett i hennes

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781: 70

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vihing

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra^m Prästnåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: F. S. Laikter, Nils Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1816 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tycke passande parti åt sin dotter. (Dottern.) "Å! Jo. Soffra ha sadre te modra bladur, ja han ej li den kären för han gagnar Läpsmus, dä ä en helt annan sak om han röskade Tobak; för mus dä ger en bäscher & besnyer = lier smak."

(Modren.) "Men modra ha sadra te dottera så här, en kärs må mus ska kålas, äss man ska ha en kär. (men.) Så ska Ryddas på aur, ä si mus dä ä sam ralk, en kärs förutan mus dä ä sam blaalöser palt." Ytterligare säger en annan sin erfarenhet i tobaksprågan rörande mus och tobak, "Så ä samma sk-f. i Byttan sam på locket."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 6781:71

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Uppvidinge m. f.

Adress: Suråkra = Kräksmåla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Fr. Lantto, Nils Jansson m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28.) Gamla tidens s.k. "Smusmäsdukar" för t. ex. (fl. 100. år sedan, som tillverkades i hemmen. Vanligen av "fäntarittareskivnor", som spanu garnet, färgade och vävde dessa mäsdukar, som på sin tid vora oumbärliga för alla, som knusade genom näsan. Mäsdukar voro stora av längden i hemfärger och vanligen rutade i blått och gult, och kostade vid tiden 1850. "fatta skilling". Sen rista gumman, som vävde "smusmäsdukar" i våra orter gick i bygderna och sålde dem, så långt fram i tiden, som 1885. Gumman hette "Anna Katarina Håk", och bodde i Byen Ålgö, hults ägor i Kräksmåla socken, Kalmar-Län.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6781 : 72

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Furåkra, Kräkumäla.

Socken: Ålgö, m. f.

Berättat av: Ed. Lantmä: Nils Jansson, m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1811. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bemälda näsdukar, se teckning nr 17. Se även 17.
näsdukar vara kärkamna, som julklapp och
födelsedagspresenter mm. mm.

2) Vi veta intet flera inskränkningar i ta-
baksbruket än krisåren 1914-1918. - De bestäm-
melser, som gällde för manlig ungdom var att
den borde vara konfirmerade innan den
gagnade tobak i någon form, det hette "Sä-
höl väl du blir torr bakom öronen innan du
bär dosa". Gamla gummar hade en annan rätt
att snusa för dem blevo "Klarsynbare". Men
unga och medelålders kvinnor borde röka
kortpipa. Vuxna män hade friheten röka, eller
gagna snus eller "Fagga Tobak".

Skriv endast på denna sida!